

Motion till riksdagen

1989/90:Jo789

av Kaj Nilsson m.fl. (mp)

Landsbygdskulturen

Ett sårbart samhälle

Vi lever i ett sårbart samhälle. Sårbarheten har ökat med alla de maskiner och tekniska system som har gjort livet bekvämare, men också hetsigare. Stordrift och centralisering har gått hand i hand med den industriella utvecklingen.

Tidigare var förhållandet mellan stad och landsbygd mer välbalanserat. Staden med sina rika möjligheter till högre utbildning och kommersiellt kultur- och varuutbud mm låg i nära kontakt med och försörjdes till stor del av sitt omland. I dag börjar de största städerna bli otympliga och svåra att kontrollera vad gäller lagöverträdelser, trafik- och bostadsproblem och avfallshantering. Samtidigt växer glesbygdsp Problemen: när servicen blir allt sämre när befolkningsunderlaget sviktar och ungdomen lockas till städerna av det större nöjes- och arbetsutbudet. De kvarvarande får till råga på allt via skattsedeln subventionera bostadsbyggandet och transportsystemet i städerna.

Vi vet att vi behöver vår levande landsbygd för försvar och livsmedelsförsörjning, för att hålla kultur- och naturvärden levande och för att bibehålla och föra vidare till nästa generation de grundläggande överlevnadskunskaperna innan de faller i glömska. Vi behöver ett jordbruk, där man inte är helt beroende av importerade insatsvaror och där man tillämpar odlingsmetoder, som ger långsiktigt bärande jordar och fullvärdiga livsmedel.

Landsbygdskultur och kulturminnen måste bevaras

Mycket av vårt kunskapsarv lever ännu kvar i landsbygdens kulturliv – men också där hotar nivellering och begravnin g i glömska när masskulturen sprider sig och landsbygden blir glesbygd. Det nödvändiga befolkningsunderlaget för en aktiv kultur sviktar när allt fler söker sig in till de större städerna. De som i dag håller landsbygdskulturen vid liv är enstaka eldsjäl ar, som har

tagit till sig kunskaperna om och ärvt kärleken till tidigare generationers kulturskatt – det rika och mångformiga kulturlandskapet, historiska kulturminnen, konsthantverk, mattraditioner . . .

Mot. 1989/90
Jo789

I dag har ofta den generation flyttat hemifrån, som skulle ta över kunskaper och kulturarv; för de kvarvarande blir det allt mer meningslöst att fortsätta ett arbete, som inte har någon framtid. Det är lätt att ge upp och passiviseras.

Genom bl.a den kulturbevarande insatsen i Stensjö by i Oskarshamns kommun har man, med nu indragen hjälp av vapenfritjänstgörande ungdom, kunnat hålla en oskiftad 1800-talsby i ursprungligt skick till besökarnas – men tyvärr inte framtida generationers – stora glädje. De som fick arbeta har återvänt år efter år för att se hur deras arbete fortgick. Detta visar att ungdomar som en tid fått arbeta med kulturvård känner djup tillfredsställelse när de ser att de kan lägga ännu en bit levande historia till det som varit.

Miljöpartiet de gröna föreslår i en av årets motioner att en allmän värdtjänst införs för både pojkar och flickor i stället för nuvarande värnplikt. Värntjänsten kommer att med sina många arbetsformer kännas mer meningsfull, eftersom man då dels uträttar något vettigt för fredssamhället, dels får en fond av överlevnadskunskap, som ger trygghet inför kriser och krig. Stora delar av kulturvården hör hemma inom det område där värdtjänstgöringen kan förläggas.

Staten har i dagens läge svårt att få medel och människor för den nödvändiga skötseln av naturskyddade områden och kulturminnen. Vi föreslår därför att en försöksverksamhet startas, där ungdomskollektiv får utbildning i skötseln av kulturlandskap och kulturminnen samt hantverk.

Ett lämpligt naturreservat kan överlåtas till dem på goda arrendevillkor mot att de vårdar reservatet enligt skötselplan. Därutöver kan de tjäna sitt uppehälle genom att odla och förädla skörden; de kan sälja sina hantverksalster, de kan hålla kurser och lägerskolor, ta emot turister m.m.

Förebilder för en verksamhet som denna finns bl.a i Skattungbyn (Mora folkhögskola) i Dalarna och på Tiskaretjärn i Värmland. Utbildningen kan ske på någon av de folkhögskolor, som redan nu har lämpliga kurser. Verksamheten kan ses som ett led i vår strävan efter att få hela Sverige att leva.

Hemställen

Med hänvisning till det anförda hemställs

1. att riksdagen beslutar att försöksverksamhet skall planeras och sättas igång med ungdomskollektiv som utbildas i kulturlandskapsvård, kulturminnesvård, konst och vardagshantverk.

2. att riksdagen beslutar att lämpliga naturreservat upplåts på goda ekonomiska villkor, så att ungdomarna dels kan sköta reservatet, dels finna sin utkomst genom verksamheter av kulturbevarande art – t.ex. jordbruk, turism, kursverksamhet.

Stockholm den 24 januari 1990

Kaj Nilsson (mp)

Anna Horn af Rantzien (mp)

Ragnhild Pohanka (mp)